הילדה שאהבנוה

מילים: נתן יונתן, לחן: רני גולן

רעיון: אמה כהן

ערכו: אמה כהן ורות רון

השיר ניבחר לביצוע בטקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה, מתוך חשיבה על חיבור רגשי והזדהות של התלמידות עם הטקסט ומתוך כוונה שלא יהווה קושי רגשי רב מדי עבורן. זוהי יחידת הוראה האורכת כשמונה שיעורים לשם שינון השיר והעמקת היכרות התלמידות אותו. משום מילותיו, ניתן להשתמש בשיר זה גם בטקס יום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה.

מטרות מוזיקליות:

- זיהוי משך הצלילים בשיר (צליל קצר, צליל ארוך וצליל עם פרמטה).
- פיתוח יכולת שירה אסתטית בהתאם ליכולת שירת המקהלה.
- פיתוח יכולת ביטוי אינטואיטיבי למרכיבים מוזיקליים בולטים בשיר באמצעות תנועה, שירה או נגינה.

מטרות חוץ מוזיקליות:

- פיתוח מיומנות חברתית – יצירת מסגרת תומכת נוספת ל"מעגל החברתי הכיתתי".
- זימון חווית הצלחה והעצמה בתחום החוזק.

אוכלוסיית היעד:

תשע תלמידות בוגרות, כיתות ח' ו-ט' עם ADHD, עיכוב התפתחותי עד גיל 15 ברמות תפקוד שונות (שש תלמידות בתפקוד גבוה, שתיים בתפקוד בינוני ותלמידה אחת בתפקוד נמוך).

עזרי הוראה:

- קישור למילות השיר אותן כתב המשורר נתן יונתן באתר גלים פרו. כמו כן ניתן למצוא את מילות השיר במקראה לתלמידי כתה ז "שורשים וכנפיים" בעמוד 256.
- קישור לסירטון המומלץ לצפייה בביצוע של מקהלת בית ספר בן גוריון מכפר סבא.
  קישור לסירטון המומלץ לצפייה בביצוע מקהלת בית ספר אורנית .
- קישור לתווי השיר (אישור להצגת תווי השיר ביחידה זו ניתן בנדיבות על ידי מלחין השיר - רני גולן).
  שיר זה ושירים נוספים פרי עטו נמצאים בחוברת "רני גולן - מנגינה אחרת" אותה ניתן לרכוש דרכו.

דגשים לתנאים פיזיים:

- חדר מוסיקה עם פסנתר או אורגנית.
- ישיבה במעגל שלם (כאשר התלמידים יכולים לראות אחד את השני).
- בחדר יש מרחב לתנועה.

יחידת ההוראה:

השיעור מתחיל בתרגילי הרפיה שונים ותרגילי חימום קולי.

לדוגמא:

- נכין את השפתים כאילו לנשיקה ונשיר את ההברות – "מָה לָה לוֹ לִי נָה" באותו גובה צליל בלגטו. נלווה עם הידיים את הצלילים מכיוון הפה כלפי חוץ ונעלה בחצאי טונים.
- נשיר את רצף הצלילים סול-דו גבוה-סול-מי-דו נמוך על המילה "למעלה" ונצרף תנועה מתאימה עם הידיים מלמעלה למטה המתחילה בצליל הגבוה. ונעלה בה בחצאי טון (לקוח מהחוברת "הכל בקול" מאת אוה לאוטרשטיין פיטליק).
- חלוקת דף עם המילים והאזנה לשירת המורה בליווי הפסנתר/אורגנית תוך כדי מעקב אחר מילות השיר. להסב את תשומת הלב למילות השיר, כך שהתלמידים יוכלו לספר במה מדובר ומה אופיו של השיר (שיר געגוע מאוד עמוק, מחכים לגעת בילדה, לגעת במשהו שהוא מושג שאי אפשר להשיג אותו, כמו כוכבים שלא יכולים לנגוע בהם).
- הצגה מילולית של השיר: טקסט, רקע, סגנון, מחברים (בשיר יש הרבה ניגודים). את המילים כתב המשורר הישראלי נתן יונתן. בנו בן ה-21, ליאור, נהרג במלחמת יום הכיפורים, מפקד מחלקת טנקים בצפון. המשורר משווה את האדם לצמח. אנשים לא צומחים, פורחים, אלא גדלים. ולמה התכוון המשורר במילים "הילדה שאהבנוה"?
- מדקלמים את השיר על פי מקצב המנגינה, תוך כדי התייחסות לצלילים הארוכים בסיום כל שורה לפי הוראות ניצוח של המורה בחיקוי.
- המורה מבקש להצמיד את כפות הידיים צמודות לחזה ובכל הברה ארוכה בסוף משפט (ויר, רוח, פים...) ללוות בתנועת קשת מעוגלת כלפי חוץ.
- לאחר שנרכשה שליטה בסופי השורות, המורה מבקשת מכל המקהלה לשיר את הקול הראשון של הפזמון (אותו הן כבר למדו) והמורה שרה את קול האלט, אותו היא רוצה ללמד (נמצא בתווים של השיר).
- בהמשך המורה תשאל מי הצליח לשמוע ולקלוט את המנגינה החדשה ותזמין בהדרגה תלמידים שיצטרפו אליה לשירת קול האלט (במילים "אנחנו מחכים לכף - ידה של הילדה הרחוקה שאהבנוה" וקול שני בפזמון).
- המקהלה תתחלק לשתי קבוצות. מתרגלים את שני התפקידים לסירוגין ברצף. קבוצה ראשונה שרה לבד ומיד הקבוצה השנייה שרה לבד. כך מספר פעמים לסירוגין ואז שרים ביחד את שני התפקידים בו-זמנית.

המלצה לפיתוח:

- להקפיד להגות יחדיו את הסיומות/העיצורים בבירור לפי סימני המורה.
- המורה תעבוד עם המקהלה על דיוק טכני כמו: אינטונציה, הגייה, נשימות, מקצב וארטיקולציה.
- כל קבוצת קול (סופרן ואלט) יוצרת "מעגל תמיכה" משלה. האתגר הוא ליצור התאמה בין הקולות, בלי לאבד את העצמאות האישית.
- כאתגר המקדם מודעות לאינטונציה טובה, לשיר ללא ליווי כלי או בליווי כלי נגינה המנגן את הקו המלודי לשם זיהוי משך הצלילים הארוכים והקצרים כמו גם ביסוס של קול האלט.

תובנות ועקרונות עבודה:

- מאחר והשיעור מתקיים פעם בשבוע למשך 45 דקות ומדובר באוכלוסייה עם זיכרון לטווח קצר, אין מספיק זמן ויכולת להעמיק ולעבוד באופן שראוי וצריך להיעשות.
- יש לציין שבתהליך העבודה המקהלה שרה בשני קולות אבל בהופעה לא שמעו את קול האלט שנבלע. יתכן שזה נבע מחוסר ביטחון והתרגשות ובשל מיעוט השיעורים הבנות לא היו מספיק בטוחות בעצמן.
- רצוי במידת האפשר לבצע לפחות שני מפגשי שירה בשבוע לפני טקס.
- במהלך הקניית השיר ניתן היה להבחין שהתלמידים מדגישים את ההברה הראשונה שהיא בעצם אקדם – פעמה חלשה. על מנת לפתור זאת הן תרגלו את האקדם (הברה חלשה) בשמיעה פנימית ("בלב") או הקשיבו לנגינה של הכינור ואז נכנסו לשירה בפעמה הראשונה המודגשת בכל שורה. כמו בתחילת השיר: "ה" שרים בלב ו "אילנות" שרים בקול וכו'.
- מתוך העבודה על השיר נמצא כי שיר זה מזמן תרגול של קשר עין בין התלמידים ובין תנועות הניצוח בהתייחסות: לצלילים ארוכים וסיומות, צלילי כניסה, פרמטה וצלילי האטה. פעילות זו ניתן ליישם גם בשיעורי מוזיקה לאורך השנה.
- במידה והתלמידים מתקשים לדייק את שירת הקו המלודי, ניתן לשיר ללא ליווי כלי או בליווי כלי נגינה המנגן את הקו המלודי המסייע להם בזיהוי משך הצלילים הארוכים והקצרים כמו גם עוזר לבסס את תפקיד קול האלט.
- חלוקת המילים בדף תלויה ביכולת הקריאה של התלמידים, ברמת הריכוז של התלמידים ויכולתם להתרכז בקריאת המילים ולא בהתעסקות עם הדף. ולכן ביחידה זו לא חולקו דפים ומילות השיר הוקרנו במצגת.

ביבליוגרפיה:

1. גולן ר', (12/2015) **"רני גולן - מנגינה אחרת"**

2. לאוטרשטיין-פיטליק, א (2010). ***הכל בקול***. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן, עמוד 50.

3. עורכים - גלר-טליתמן ב', מיינר מ',פרידור ש', (2009). **שורשים וכנפיים מקראה בספרות לכתה ז,** כנרת הוצאה לאור. ישראל